No. 84. 1842.

BREDASCHE COURANT.

STAAT-, LETTERKUNDIG- EN WETENSCHAPPELIJK NIEUWS-BLAD.

Dingsdag 12 Julij.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 9den Julij.

Heden zijn de kiezers der veertien kies-kollegien van het Seine-departement, in 38 sectien verdeeld, overeenkomstig de ordonnantie van den 11den Junij ll. bijeengekomen om het bureau der onderscheidene kollegien zamen te stellen. De tot op dit oogenblik, bij het vertrek van den post bekende benoemingen van presidenten en stemopnemers zijn meerendeels in den geest der behoudende partij. De heeren *Jacqueminot*, *J. Lefebre*, *Legentil*, *Beudin*, *Locquet de Jussieu*, *Desmonts*, *Possoz*, allen kandidaten der conservativen, zijn bij de eerste stemming verkozen.

De heer *Guizot* is naar Lisieux vertrokken om er zijne regten als kiezer uit te oefenen, zijnde hij tevens de gedeputeerde van dit district.

— De hertog *van Chartres* en de graaf *van Parijs* bevinden zich thans op het kasteel van Eu. De koning en eenige andere leden der koninklijke familie worden na de verkiezingen aldaar verwacht, terwijl de koning tegen de viering der julijfeesten alhier zal terug zijn en daarna zich naar St. Cloud begeven.

— De heer *Morlot*, bisschop van Orleans, is tot aartsbisschop van Tours benoemd.

— De vermaarde componist *Meijerbeer* bevindt zich thans alhier.

— Gedurende 1840, zijn er in deze hoofdstad 30,213 kinderen geboren, hebben er 28,294 sterfgevallen plaats gehad, en zijn er 882 [illegible]

— Over Marseille heeft men wederom een telegraphisch berigt van den generaal *Bugeaud* aan den minister van oorlog, uit Algiers van den 5den, het volgende houdende:

» De provincie Titterie is geconstitueerd geworden. Gisteren hebben al de stamhoofden de investituur gekregen. Hunne kavallerie moet met de kolonne van den generaal *de Bar* optrekken.

» De generaal *Changarnier* heeft den 1sten Julij op den regter oever aan den Opper-Chelif, op 50 uren afstands van Algiers, een aanzienlijk voordeel op het kalifaat Sidi-Embarak behaald; hij heeft 3000 gevangenen gemaakt en is 15,000 à 20,000 stuks vee, waaronder 1500 kamelen, meester geworden. Dit schitterend voordeel zal groote staatkundige gevolgen hebben."

— Uit Madrid schrijft men van den 2den: De zitting zal spoediger gesloten worden dan men geloofde. De kamer der gedeputeerden haast zich met de onderscheidene budgetten te stemmen, die door den senaat even spoedig zullen aangenomen worden. Het ministerie ziet zich genoodzaakt de discussie te bespoedigen en tusschen den 10den of 12den de zittingen te sluiten, door den grooten haast dien de gedeputeerden zelve maken om zich uit de hoofdstad te verwijderen. Gisteren telde men naauwelijks 45 leden in de zitting, terwijl er volgens het reglement 50 gevorderd worden om over eene wet te kunnen stemmen. De eerst zoo dreigende coalitie schijnt geheel bekoeld en hare leden zijn niet de laatsten om zich huiswaarts te begeven.

De berigten uit de provincien zijn niet ongunstiger. In Katalonie is een berucht hoofd van eene bende, zekere *Filip*, in handen der troepen gevallen.

— Ter beurze van heden (9 Julij) waren genoteerd: 5 pCt. 119,75; 3 pCt. 79,90; Nap. r. 106,50; Spanje Ardoins 22⅝; Rom. L. 104¾.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 8sten Julij.

Van de poolsche grenzen, 21 Junij, wordt gemeld, dat, volgens een algemeen verbreid gerucht, het geheele thans in Polen gelegerde en nog op den voet van oorlog ingerigte russische armeekorps, eerlang naar elders geplaatst en vervangen zal worden door het korps van den generaal *Creutz*. Bij die gelegenheid zou het bedrag van de militaire bezetting des koningrijks aanmerkelijk verminderd worden.

— Naar men verzekert is het aan den koopman *Schott* alhier na herhaalde proeven gelukt, aardappelen ook gedurende den winter in de open lucht, zonder veel moeite of kosten, te telen. Den 29 Julij en 1 Augustus van het vorige jaar, liet de heer *Schott* op twee akkers, in het Nassausche gelegen, gewone aardappelen ¾ à 1 voet diep en 1½ à 2 voet van elkander, poten, welke, na behoorlijk verzorgd te zijn, tegen het einde van October begonnen te bloeijen. Toen de koude inviel, werd de eene akker met loof en eenige mest, de andere met stroo en aarde bedekt. Op beide plaatsen konden de aardappelen den 10 Maart gerooid worden; zij zagen er volkomen goed uit en waren zeer aangenaam van smaak.

— Op den spoorweg tusschen Berlijn en Potsdam was den 24sten Junij bijkans een soortgelijk ongeluk gebeurd als onlangs op dien van Parijs naar Versailles. Door de gloeijende kolen, die onderweg van de locomotieven werden uitgeworpen, geraakte een der wagens in brand. De daarin gezeten reizigers, die aan den rook en de vonken het dreigend gevaar bespeurden, trachtten te vergeefs de van buiten gesloten deuren te openen, en eerst na lang roepen en kloppen gelukte het hun, den conducteur van den trein van hunnen toestand te onderrigten, waarop stilgehouden en met weinig moeite het vuur uitgebluscht werd. Intusschen had dit voorval, ofschoon zonder ongeluk afgeloopen, een grooten schrik verspreid.

— In berigten uit Triest van 29 Junij leest men: De jongste tijdingen uit Malta luiden weder veel verontrustender dan sedert lang het geval was. Volgens dezelve zou er namelijk door de groote mogendheden besloten zijn, om aan de Porte te toonen, dat men haar in weerwil van hare onafhankelijkheid, toch in Syrie niet zoo naar willekeur kan laten te werk gaan als zij thans doet. Oostenrijk, Engeland en Frankrijk zouden tot dat einde gezamenlijk eene demonstratie doen, eene vereenigde vloot na de kusten van Syrie zenden en welligt ook eenige punten aldaar bezetten. In regtstreeksche berigten uit Pera wordt ingelijks van zulk eenen maatregel gesproken, waarmede de Porte reeds zou bedreigd geworden zijn. Ook uit Weenen meldt men, dat onze regering, ten gevolge van de dringende vertoogen van het Roomsche Hof, besloten zou hebben zich het lot der Syrische Christenen met den meesten ernst aan te trekken. Alhier (te Triest) zou men zich in het belang van den handel algemeen over eene verbetering in den toestand van Syrie verheugen; maar men houdt het voor zeer onwaarschijnlijk, dat de mogendheden zich omtrent zulk eenen maatregel onderling zouden verstaan, die bovendien in zoo ver noodlottige gevolgen zou hebben, als men zich verzekerd moet houden, dat, zoodra er dwangmaatregelen tegen de Porte ten voordeele der Syrische Christenen genomen werden, de talrijke Christelijke bevolking in de overige gedeelten van het Turksche rijk ongetwijfeld de vaan des opstands zoude uitsteken."

BELGIE.

BRUSSEL, den 10den Julij.

l'Emancipation had verzekerd, dat de heer *Kindt* uit Parijs alhier was teruggekeerd, als overbrenger van een gesloten handelstraktaat tusschen Frankrijk en Belgie. Dit berigt is bevonden bezijden de waarheid te zijn. De onderhandelingen tot gemeld verdrag zijn nog niet zoo ver gevorderd. Gisteren avond is de minister *van Praet* naar Parijs vertrokken, met het doel om die onderhandelingen te bespoedigen.

— Vrijdag heeft de Koning deputatien uit de provinciale staten van Oostvlaanderen, uit het stedelijk bestuur van Gent, van de leden der linnensocieteit, en gisteren deputatien van de steden Roulers en Iseghem ontvangen, alle klagten komende brengen over den staat der linnen-industrie en over het nieuwe fransche tarief, waarvan zij de werking ten opzigte van Belgie wenschten afgewend te zien. Volgens de bladen keeren deze deputatien tamelijk bevredigd door des konings goede woorden en beloften terug.

Intusschen leest men heden in het *Memorial de l'Industrie*.

» Van af de verklaringen uit den mond der ministers gekomen, in

antwoord op de klagten der verschillende deputatien nopens den staat der linnen-industrie, kan men opmaken dat er nog eene groote onzekerheid heerscht over den uitslag der met Frankrijk aangeknoopte onderhandelingen. De ministers schijnen, met hun zeggen dat wij binnen acht of tien dagen een besluit in den een of anderen geest zouden hebben, te hebben willen te kennen geven, dat alle hunne informatien slechts strekken om hen wantrouwender ten aanzien der toekomst en omzigtiger in hunne woorden te maken.

»Er bestaat overigens eenige hoop voor onzen handel met Spanje. Wij zullen van dien kant binnen kort mildere bepalingen in het tarief bekomen.

»De minister van finantien verklaart zich eindelijk een voorstander van het door zijn voorganger *Desmazières* aangeboden ontwerp tot beteugeling van den smokkelhandel op de grenzen.

»Ingeval wij niet slaagden in onze onderhandelingen met Frankrijk, kunnen wij rekenen op eene herziening van het tarief, maar niet op het verleenen van premien bij den uitvoer, ten einde onzen linnenhandel staande te houden."

— Het kieskollegie van Doornik heeft den heer *Savart-Martel* tot lid van de kamer der vertegenwoordigers verkozen.

— Te Gent is eene vrouw van vier kinderen te gelijk bevallen, waarvan een kort na de geboorte overleden is, doch de anderen nog welvarend zijn.

— Ons *Journal de Bruxelles* bevatte dezer dagen een breedvoerig artikel over de diepe armoede en den verregaanden nood, in welken de Belgische gemeenten, die vroeger voorspoed en welvaart in derzelver weverijen vonden, thans op de droevigste wijze verkwijnen.

»Het is vooral, » zegt genoemd blad, » in West-Vlaanderen, dat de crisis zich het nijpendst doet gevoelen; het in oogenschouw nemen der fabrijken aldaar geeft de beste wederlegging van het geroep dier mannen, die, zacht in hun kabinet gezeten, meedoogenloos beweren, dat het hem, die werken wil, nimmer aan werk ontbreekt. Het is eene onwaarheid, dat de wil hiertoe altijd werk doet vinden, en onder de werklieden zijn er niet weinigen, die door verregaande armoede gedrongen zijn geweest, tot zelfs hunne weefgetouwen te verkoopen, en zich hierdoor alsnu buiten staat zien, eenig werk, al wierd het hun ook aangeboden, aan te nemen. Voorts komt de vraag, wel beschouwd, ook nog niet zoo zeer hier op neder, of een ieder werk kan bekomen, dan wel, of de verdiensten van het werk ook zelfs in het schamelst onderhoud des levens kunnen voorzien, en dit is het juist, waaraan het veeltijds hapert. Veronderstellen wij, bij voorbeeld, een gezin van vader, moeder en vijf kinderen, de laatsten van 3 tot 10 jaren. Veronderstellen dat de vader nog een weefgetouw bezit: dan kan hij, met van 4 uren des morgens tot des avonds 9 uren te werken, tegenwoordig, dag voor dag gerekend, 60 centimes verdienen; de vrouw kan met spinnen nog 20 hierbij verdienen; de kinderen die nog niets van eenige beteekenis kunnen verdienen, worden het huis uitgejaagd, om hout te rapen of te bedelen. Dit een en ander gaat veeltijds te zamen gepaard. Neemt men nu van de 80 centimes, die man en vrouw te zamen verdienen, 10 centimes voor huishuur en 5 voor kleeding, zoo blijven er 65 centimes over tot het voeden van 7 personen; en dan nog moeten zij op zon- en feestdagen volstrekt aan geen eten denken. Nu vragen wij, is dit, bij de tegenwoordige duurte, een middel van bestaan?

» Het voorbeeld is zelfs nog gematigd gekozen en gegrond op gezinnen, die nog niet als arm genoeg worden beschouwd, om uit eenige kas van barmhartigheid te kunnen trekken. De gezinnen van zeven personen, die 40 centimes verdienen, zijn nog talrijker dan die, welke er 80 beuren, en nog grooter is het getal gezinnen, waarin niets wordt verdiend. Men zou een getal gemeenten kunnen opnoemen, in welke de helft der bevolking van onderstandsgiften, bedelen, of diefstal leeft. Er zijn pachters, die regelmatig twee- of driemaal 's weeks hunne deuren door 200 à 300 bedelaars zien bestormen."

NEDERLANDEN.

BREDA, den 11den Julij.

De Eerste Kamer van de Staten-Generaal heeft, in hare zitting van Vrijdag den 8sten aangenomen: 1°. het ontwerp van wet tot aflossing en intrekking van schuld in 1842; en 2°. het ontwerp tot afen overschrijvingen van geldsommen op de staats-begrootingen over 1841, 1842 en 1843 voor de dienst der gevangenissen toegestaan. Voorts heeft de centrale afdeeling in die zitting verslag gedaan: 1°. omtrent het ontwerp van wet op het notaris-ambt; en 2°. omtrent dat tot wijziging en aanvulling der wet van 30 Mei 1840, houdende eene belasting op de runderen, enz.

In hare zitting van zaturdag, den 9den, heeft de Eerste Kamer aangenomen de beide zoo even vermelde wetten, betrekkelijk het notarisambt en betrekkelijk de belasting op de runderen enz. Ook de Eerste Kamer heeft alzoo thans hare werkzaamheden ten einde gebragt, en naar men verneemt, zal heden, den 11den de tegenwoordige gewone zitting der Staten-Generaal worden gesloten.

— De Provinciale Staten van Zeeland hebben als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal herkozen den heer mr. *J. G. Hinlopen*.

— Men verneemt, dat de werkzaamheden der commissie van redactie der Nationale Wetboeken, ten aanzien van het tweede en derde boek van het Wetboek van Strafregt, thans bijna geheel zijn ten einde gebragt, en dat, even als zulks met het vroeger ontwerp in 1827 geschiedt is, het voltooide ontwerp vooraf door den druk zal worden bekend gemaakt. Bij den aanvang van de volgende zitting der Staten-Generaal zal alzoo met het onderzoek van dat ontwerp een begin kunnen worden gemaakt.

— Het collegie van regenten van het Roomsch-Katholijk armen weeshuis te 's Hertogenbosch, heeft dezer dagen, ten behoeve van gemeld gesticht ontvangen, van Z. M. *Willem Frederik* graaf *van Nassau*, eene liefdegift van *twee honderd gulden*.

— Uit Utrecht schrijft men dat Z. M. koning *Willem Frederik* den 22sten van het Loo naar Berlijn zou terugkeeren. Van Hoogstdeszelfs komst te 's Hage, zooals van daar ll. Vrijdag gemeld werd, is niets nader gebleken.

— Bij besluit van den 4den dezer heeft Z. M. bepaald dat in elk der steden Utrecht en Amersfoort eene kamer van koophandel en fabrieken zal worden opgerigt, waarvan de eerste bestaan zal uit twaalf en de tweede uit zes leden.

— Het heeft Z. M. behaagd, het door den heer *Eeckhout* vervaardigde en in de residentie ten toon gestelde kunststuk, voorstellende den dood van Prins *Willem I van Oranje*, aan te koopen. Z. M. heeft daardoor een nieuw blijk gegeven van Hoogstdeszelfs zucht tot bevordering en aanmoediging der schoone kunsten hier te lande.

— In de *Amsterdamsche Courant* leest men:

» Het heeft Zijner Majesteit den Koning behaagd, bij kabinets schrijven van den 23sten der vorige maand, n°. 62, goed te keuren de verkiezing, door de tweede klasse van het Koninklijk Nederlandsche Instituut van wetenschappen, letterkunde en schoone kunsten, uitgebragt op de heeren mr. *H. Beijerman*, hoogleeraar aan het Athenaeum Illustre, hier ter stede, en mr. *A. Bogaars*, te Rotterdam, beiden bereids correspondenten der klasse, tot leden.

» De tweede klasse heeft voorts nog tot hare correspondenten benoemd de heeren *A. de Jager*, te Rotterdam; burggraaf *Leon de Laborde*, te Parijs; *E. J. Diest Lorgion*, te Hullum, en jhr. mr. *H. M. A. J. van Asch van Wijk*, te Utrecht."

— De tweede avond van het den 7den en 8sten Julij te 's Gravenhage gevierde algemeen muzijkfeest van de maatschappij tot bevordering der toonkunst is niet minder schitterend geweest, dan de eerste. Men heeft dien avond de ouverture van van *Beethoven* (opus 124), een psalm van *J. H. Lubeck* en den *Lofgezang*, symphonie-cantate van *F. Mendelssohn Bartholdy*, op eene allezins voortreffelijke wijze uitgevoerd. Ook nu weder hebben de zeer talrijke aanwezigen de vreugde gesmaakt van gedurende den geheelen avond onzen geeerbiedigden Koning in hun midden te zien. Zijne Majesteit werd met de levendigste blijken van liefde ontvangen, en de vaderlandsche geestdrift klom ten top, toen na de uitvoering van den psalm, die ook aan het talent van compositie van den orchestdirecteur *Lubeck* zoo hooge eer aandoet, een adjudant des Konings zich op het orchest vertoonde en aan dien zeer verdienstelijken man, namens Zijne Majesteit, het ridderkruis der orde van den Nederlandschen Leeuw overreikte, hetwelk door eene der solozangeressen, tevens eene der oudste leerlingen van *Lubeck*, op zijne borst werd vastgehecht. Het algemeene gevoel van deelneming gaf zich lucht door het opzingen der vaderlandsche liederen, die met onbeschrijfelijk gejuich en met het geroep van: » *Leve de Koning!*" werden ontvangen. Te gelijker tijd werd aan den heer *Lubeck*, die door de hem te beurt gevallene eer diep getroffen was, een gouden ketting omgehangen, met welk geschenk de zangers en zangeressen van het koor hem wilden verrassen, en een bewijs van hunne hoogachting geven.

— In eenen particulieren brief, geschreven aan boord van Zr. Ms. fregat *de Rijn*, ter reede van Kroonstad, den 19den Junij ll., leest men het volgende: » Gisteren morgen (den 18den) ten 6 ure kwamen wij alhier ten anker. Spoedig daarna kwam de Keizerlijke stoomboot met eenen adjudant des Keizers, die bij ons aan boord kwam, om Z. K. H. uit te noodigen met gemelde stoomboot de reis verder naar Petersburg te doen, zijnde de *de Rijn* en *de Jason*, doordien er geene genoegzame diepte van water is, genoodzaakt, alhier te blijven liggen. Te dezer reede zijn 6 fregatten, 2 Korvetten onderscheidene brikken der Russische marine geankerd, twee andere stoombooten vergezelden de bovengenoemden en deze waren mede ter onzer dispositie.

» Z. K. H. begaf zich vervolgens aan boord der Keizerlijke stoomboot, en zoodra Z. K. H. aan dat boord was gekomen, werd de Russische vlag nedergehaald en door de Koninklijke Hollandsche vervangen. Naauwelijks was dezelve in top geheschen, of zij werd door al de ter reede liggende schepen en in de nabijheid zijnde forten met een salut, door ieder van 21 schoten, begroet, hetgeen voor ons eene indrukwekkende verrassing was. Wij heschen dadelijk de Russische vlag van den grooten mast en bedankten met een gelijk getal schoten. Wij

vleijen ons, spoedig met een bezoek aan boord van Z. M. den Keizer te zullen worden vereerd.

« Daar wij gemeend hadden, naar de gezegden in Holland, dat wij alhier warmte zouden hebben, vinden wij ons hierin teleurgesteld, aangezien het nog zeer koud is, zoo zelfs, dat de inwoners verklaren dat het ongewoon is voor den tijd des jaars. »

— Uit Amsterdam schrijft men, dat de beide commissien tot oprigting van een standbeeld voor *Rembrandt*, het vervaardigen van dit kunstwerk hebben opgedragen aan den verdienstelijken beeldhouwer den heer *L. Royer*, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, lid van het Koninklijk Nederlandsch instituut en directeur der Koninklijke akademie van beeldende kunsten, den vervaardiger van het standbeeld van *de Ruijter*, en meer andere belangrijke meesterstukken. De heer *Royer* heeft deze zaak op zich genomen, zoodat men met grond eene fraaije uitvoering daarvan mag verwachten.

Het in ons vorig nommer vermelde stuk aangaande de oprigting van een standbeeld ter eere van Prins *Willem I* in de *Staats-Courant* van ll. vrijdag voorkomende, is van dezen inhoud :

Het oprigten van standbeelden ter eere der groote mannen, wier leven geheel aan het vaderland was toegewijd, is niet slechts vervulling van den pligt der dankbaarheid voor de weldaden, ons vaak ten koste van hun bloed verworven; het is bevrediging tevens van het nationaal gevoel, hetwelk den roem des vaderlands als een algemeen en onverdeelbaar eigendom beschouwt, en zich onwillekeurig vereenzelvigt met elke daad, welke dien roem in het oog van tijdgenoot en nakomelingschap vermeerdert.

Met dit denkbeeld voor den geest, vraagt de vreemdeling verbaasd, waar in Nederland het standbeeld verrijst van den grondlegger van het Nederlandsch volksbestaan; van den man, wiens hand het eerst de ketenen, welke ons knelden, verbrak en onzen vrijbrief met zijn bloed verzegelde, — van *Willem den Eersten?* Nergens vindt hij hetzelve aanwezig — dan op zijn graf.

En echter — wie immer was, meer dan hij, zoodanige hulde van eerbied en erkentenis waardig? Niet slechts uit hoofde der even onvergetelijke als onvergeldelijke verdiensten, waardoor hij zijnen naam onafscheidbaar aan dien van Nederland heeft verknocht, maar ook ten aanzien van een punt, waaromtrent hij, even als omtrent zoo vele andere, eenig daar staat, en 't geen zijne schatting bij den Nederlander ten top voert, — dat zijner volkomen eenzelvigheid met de natie, voor welke hij leefde en stierf. Andere groote mannen, wat zij immer voor hun land verrigtten, stellen ons hetzelve veelal slechts in een bepaald opzigt voor: *Willem I* is niet slechts de onsterfelijke handhaver van Neerlands geschondene regten; hij is tevens het zigtbaar uitgedrukt beeld van het Nederlandsch volkskarakter.

Elke bladzijde onzer geschiedboeken vertoont ons in het algemeen volksleven diezelfde eigenschappen, welke wij zien doorstralen in al de daden van hem, die meer dan iemand bijdroeg om dat volk zijn bestaan te doen verkrijgen.

Immers, de ernst en waardigheid, welke alle zijne handelingen kenmerkten, die spaarzaamheid in woorden, waar het spreken het bereiken van zijn doel kon benadeelen, erkennen wij haar niet te meer als een algemeenen grondtrek van de inborst onzer vaderen, naar mate wij meer tot den leeftijd van den grooten man terugtreden?—Die huisselijke zin, die gehechtheid aan gade en kroost, welke den Nederlander geene vermaken hooger doet stellen dan het stil genoegen van den familiekring, zijn zij niet afspiegelingen van zijne eigene geaardheid? — Is het niet zijne weergadelooze standvastigheid, welke wij wedervinden in den onwrikbaren moed, die ons den heiligen strijd voor de vrijheid tachtig jaren deed voeren? — Is het niet zijn ootmoedig geduld, hetwelk ons daarbij, te midden der grievenste rampen, het oog vertrouwend op God deed vestigen? — Is het niet, eindelijk, dat godsdienstig gevoel, hetwelk nog zijne vegge lippen uitspraken, en waarmede hij, toen aan zijn heldenleven de martelkroon werd opgedrukt, het heil van Nederland met dat zijner ziele in een laatst gebed vereenigde — is het niet datzelfde godsdienstig gevoel, wat ook nog heden den Nederlander (zonder onderscheid van gezindheid), van elken voorspoed, hem geschonken, de eere aan God doet toebrengen? wat hem schier onophoudelijk zoo veel lijden doet verzachten en herstellen, zoo vele instellingen van liefdadigheid doet stichten en onderhouden, als, in evenredigheid van den omvang zijner grenzen, bij geen ander volk gevonden worden? *Willem I*, in één woord, is niet slechts het toonbeeld van den waren held voor alle volken der aarde, hij is evenzeer de meest volkomen uitdrukking van het volk, aan wiens heil zijne krachten tot aan zijnen laatsten ademtogt waren toegewijd.

Geen wonder alzoo, dat de overweging van dit alles bij eenen verdienstelijken Nederlandschen geleerde (den heer *Pape* te Heusden) meer bepaaldelijk den wensch heeft opgewekt, dat eindelijk eene schuld moge gekweten worden, welke reeds meer dan derde halve eeuw de Nederlandsche natie drukt.

Het bestuur, met dezen wensch bekend gemaakt, en daarin met niet minder belangstelling deelende, heeft tot het beoogde einde de hulp ingeroepen van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, en het is aldus dat het ontwerp is tot stand gekomen, op hetwelk wij ongetwijfeld alleen de aandacht der natie zullen te vestigen hebben, om ons daarbij van hare algemeene medewerking te verzekeren.

Ook is de overtuiging, welke het bestuur vermeent hieromtrent te mogen voeden, zoo zeer volledig, dat hetzelve, wel verre van tot eenig hulpmiddel ter uitlokking van eene ruime deelneming toevlugt te nemen, integendeel verlangt, dat zij ook binnen het bereik blijve van den minvermogende.

Het is niet slechts een praalgesticht, het is in de eerste plaats een nationaal gedenkteeken van dankbaarheid, zoo als zij aan het nakroost jegens *Willem I* voegt, 't welk het, even als in aller wenschen, zoo ook in de inzigten van het bestuur ligt, te zien oprigten.

Deze bedoeling mag vooral niet worden uit het oog verloren; want zij alleen is het, welke Zijne Majesteit heeft kunnen doen besluiten, deelgenooten toe te laten in de kwijting van eenen pligt, welke Haar als door dubbele banden daartoe gebonden, in dubbele mate dierbaar is. De geest van het stamhuis van Nassau, om overal waar het den gemeenschappelijken roem geldt, zich aan te sluiten aan de Nederlandsche natie, heeft ook hier zich geopenbaard.

Ten aanzien van het op te rigten monument zelf zal men, om de overtuiging te geven, dat hetzelve den grooten man niet onwaardig zijn zal, zich bepalen tot de vermelding, dat het ontwerp daarvan, in gemeenschappelijk overleg met het Koninklijk Nederlandsch Instituut van wetenschappen, letterkunde en schoone kunsten, vastgesteld, door de bekwame hand van deszelfs medelid, den heer *Royer*, zal worden vervaardigd, om vervolgens na in metaal te zijn afgegoten, op een der openbare pleinen binnen de residentie-stad *'s Gravenhage* te worden opgerigt.

Men zal de gelegenheid tot inschrijving in elke stad of gemeente openstellen door de zorg van het plaatselijk bestuur, hetgeen daaromtrent, bij wege der dagbladen, of op zoodanige andere wijze, als in elke plaats meest gebruikelijk zoude mogen zijn, de noodige kennisgeving zal doen uitgaan; terwijl, na den afloop der inschrijving, de namen der inteekenaren door middel der *Staats-Courant* zullen worden bekend gemaakt.

PROVINCIALE STATEN.

In den *Noord-Brabander* van den 2[den] dezer vinden wij een artikel, waarbij de Provinciale Staten opmerkzaam gemaakt worden op de kwijning, achteruitgang en toenemende armoede in deze vroegere midden-provincie, thans grensgewest des Rijks.

Wij voegen onze hartelijke wenschen bij die van den *Noord-Brabander*, dat de Staten der Provincie, in hunne tegenwoordige jaarlijksche Vergadering, den wezenlijk treurigen toestand van dit voor de algemeene belangen des Rijks zoo hoog belangrijk gewest, wel ernstig mogen in overweging nemen en middelen ter verbetering opsporen.

Wij zijn het met den *Noord-Brabander* volkomen eens, omtrent het zeer wenschelijke van de verbetering der middelen van communicatie, noodzakelijk in dat uitgestrekte gedeelte der Provincie, de Meijerij van den Bosch genoemd; hier valt al zeer veel te verbeteren, en mogelijk nog daar te stellen.

Onder die communicatiën zijn wel de waterwegen de meest geschikte ter bevordering van algemeene welvaart.

En zoo stellen wij ons dan zeer veel goeds voor van het geprojecteerde en zoo wij hopen weldra tot stand te brengen defensiekanaal van Grave op *'s Hertogenbosch* en van daar op *Waspik*, wanneer men hetzelve tevens dienstbaar maakt aan de scheepvaart, ten minste voor aaken en andere ligte vaartuigen.

Er is kwestie geweest van een kanaal van *Tilburg* op *'s Hertogenbosch*, er zijn zelfs opmetingen en betekeningen door den waterstaat ten dien einde bewerkstelligd, doch dit schijnt weder te rusten; ook het ten uitvoerleggen van dit plan beschouwen wij als hoogst wenschelijk.

Eene derde, door de natuur zelve daargestelde, doch maar al te lang reeds verwaarloosde watering, is de rivier de Dommel; men zie eens op de kaart van Noord-Braband welk eene belangrijke streek van de Provincie deze rivier doorloopt, en dezelve is tot eene aanzienlijke hoogte, tusschen de op dezelve gevestigde watermolens den meesten tijd des jaars met aaken bevaarbaar.

Intusschen verzandt deze ook in andere opzigten zoo nuttige stroom van jaar tot jaar meer en meer, terwijl aan de schouwreglementen tot zuivering en diephouden daargesteld, maar in zooverre de hand gehouden wordt.

Bovendien worden de lage landen, vooral bij onverwachten aanvoer, overstroomd, waardoor, als dit — zooals menigwerf het geval is — in den zomer gebeurt, de lage weilanden worden overstroomd en veel beestenvoeder verloren gaat, behalve dat hierdoor bijna een bestendige strijd wordt gaande gehouden, tusschen de eigenaars dier landerijen en de bezitters of pachters der op die rivier gelegen watermolens, over de Pegels of peilen en het regt van opschutten.

Het zoude niet moeijelijk zijn om deze schoone rivier aan de welvaart der Provincie dienstbaar, en dezelve op eene aanmerkelijke hoogte voor aaken bevaarbaar te maken, wanneer men:

1°. Streng de hand hield aan de schouwreglementen op die rivier, vooral wat het schoonhouden en afgraven der zandplaten betreft, tevens daar, waar dit noodig was, uitdiepingen bewerkstelligde.

2°. Door het maken van doelmatige doorsnijdingen op vele punten waar kronkelingen bestaan, bij welke de rivier tot zijnen oorsprong schijnt terug te keeren, alzoo den waterweg bekortende, en het water een beteren en spoediger afloop bezorgende.

3°. Wanneer men de schutsluizen aan de watermolens zoodanig veranderde, dat men eene sluiskom met twee ophaaldeuren of schuiven daarstelde, zoodanig dat men ten allen tijde, wanneer een buitengewone lage waterstand dit niet verbood, rivier-aken kon doorschutten, hetzij dan dat men deze verandering deed bewerkstelligen door de eigenaars der watermolens, onder toekenning van het genot van bepaalde schutgelden, hetzij voor rekening der Gemeenten of wel van de Provincie.

Op deze wijze zoude een waterweg daargesteld worden welke voor den landbouw van die streken allezins bevorderlijk was.

De *Noord-Brabander* eindigt met de Provinciale Staten opmerkzaam te maken op den kwijnenden toestand der fabrieken in *Noord-Braband*, welke hoewel niet zoo ellendig als in Engeland, echter eene bedroevende hoogte heeft bereikt.

Met hem koesteren wij den hartelijken wensch, dat het mogelijk mogt zijn in dezen toestand eene gunstige verandering te weeg te brengen, doch wij wanhopen bijna aan de mogelijkheid hiertoe.

Gedurende het laatste tijdperk der Bataafsche Republiek, onder het kortstondig beheer van den franschen koning LODEWIJK, later zelfs onder het fransch bewind, en nu weder gedurende de tienjarige worsteling met het thans van ons afgescheurde Belgie heeft het fabriekwezen gebloeid; eene aanzienlijk, bestendig op de been gehouden, gewapende magt veroorzaakte een aanmerkelijk debiet van alle artikelen welke tot kleeding en equipement der legers noodig waren; de ondernemers werden vermogende mannen, en men breidde het fabriekwezen meer en meer uit, zich, zooals natuurlijk is, verblijdende in de belangrijke voordeelen van het oogenblik, en zonder vooruit te zien, dat bij eenen staat van rust en vrede, welke toch eenmaal moest komen, het uitgestrekt debiet in eenen onrustbarenden graad moest verminderen, zoo niet geheel ophouden, waardoor de op

sommige punten opeengehoopte massa's van fabriekarbeiders, welke men niet zoo spoedig verplaatsen en elders brood verschaffen kan, aan kommer en ellende zouden worden prijsgegeven.

Kunnen wel de Staten dezer Provincie met den besten wil des werelds, den ongelukkigen toestand van het fabriekwezen leenigen? Bestaat er niet eene overproductie in vele artikelen welke in geen de minste evenredigheid staat met de behoeften in eenen gewonen tijd van rust en vrede, en bestaat deze overproductie niet voornamelijk uit zoodanige artikelen, welke ook in andere landen even goed en tot dezelfde prijzen betaald worden?

Zullen de Provinciale Staten, daar waar zulks behoort, vertogen indienen ten beste van ons fabriekwezen? Welke zullen dan deze vertogen zijn? Het ware wenschelijk geweest dat de *Noord-Brabander* bepaaldelijk op eenige middelen had gewezen, waardoor het euvel van dien teruggang te stuiten zou zijn.

Men predikt niet *elders* het stelsel van vrijen handel als levensbeginsel voor ons Rijk, men predikt het als zoodanig *voor en door geheel Europa.*

Zullen nu de Staten der Provincie het middel van beschermende regten (want een ander middel kennen wij niet) inroepen, om deze met de bestaande behoefte geheel onevenredige overproductie te beschermen, en alzoo een gedwongen debiet daar te stellen, met verhoogde prijzen, en zal dit middel zoo geheel in strijd met den algemeenen geest van handelsvrijheid wel iets goeds kunnen uitwerken? zullen dezelve niet de naburige rijken, op wier genegenheid en welwillendheid 't onswaart nu reeds niet veel te roemen valt (men zie bv. het hevig geschil met Duitschland over de suiker, en in België de buitengewoon hooge belasting op den visch), zal men hierdoor niet aan den eenen kant represailles uitlokken, welke onzen handel en fabriekwezen nog meer zullen drukken, en aan den anderen kant niet op onze grenzen die regelmatig georganiseerde benden smokkelaars zich zien vormen, welke zelfs het strenge douanestelsel en de willekeurige maatregelen van eenen Napoleon niet hebben kunnen uitroeijen!

Ware het niet doelmatiger de aandacht der Provinciale Staten in de eerste plaats te vestigen op de verbetering en uitbreiding van den Landbouw, als het beste middel om aan eene steeds toenemende bevolking arbeid en brood te verschaffen?

Wij willen ons hier geenszins opdoen als overdreven voorstanders van de invoering der Zijdeteelt, als een algemeen middel ter verbetering van den toestand der Landbouwers, wij willen het voor en tegen daaromtrent in het midden laten, en er alleen dit van zeggen: drie achtingswaardige, vermogende, met de belangen der Provincie bekende en onafhankelijke mannen Jonkheer Mr. H. B. Martini, Jonkheer van der Beken Pasteel en den Heere J. Diepen, zijn in het jaar 1838 bij hunne oproeping aan de Ingezetenen van *Noord-Braband*, als voorstanders dier cultuur opgetreden, zij hebben de Maatschappij gevormd, het Hoofd-Etablissement te *St. Michiel-Gestel* daargesteld, zij zijn nog in het Bestuur dier Maatschappij en geheel belangloos voor zich-zelven, alleen in het belang der Provincie, getroosten zij zich de vele moeite, last en opofferingen aan deze zaak verknocht; in andere Provinciën van dit Rijk zelfs bij het hooge Bestuur des Rijks, bij Z. M. onzen geëerbiedigden Koning heeft de onderneming ondersteuning, alleen bij de Staten der Provincie waar deze onderneming gevestigd is, heeft dezelve tot heden toe geen bijval gevonden, geenerlei ondersteuning of aanmoediging mogen verwerven, integendeel is het meermalen daartoe gedaan verzoek in die vergadering heftig bestreden, en heeft tot heden geen gevolg gehad.

De plaats waar die modelkweeking voor de Zijdeteelt bestaat *St. Michiels-Gestel* is niet verre van *'s Hertogenbosch;* zoude het niet, alvorens over dezelve het vonnis der vooroordeeling uit te spreken, wenschelijk zijn, dat de Leden der Provinciale Staten ieder voor zich, daar ter plaatse de zaak onderzochten, zich verslag van de vorderingen lieten geven, onderrigten aangaande de wijze op welke de Maatschappij haar doel, verbetering van Provinciale welvaart, wilde bewerkstelligen, en dan in gemoede te beslissen, of die onderneming al of niet nuttig was, zonder zich te laten wegsleepen, noch door overdreven enthousiastische voorstanders, noch door partijdige tegenstanders, welke de zaak veroordeelen zonder dezelve te kennen, of welligt omdat dezelve met hunne bijzondere inzigten in strijd is? hierop hebben dan toch de drie achtenswaardige mannen, welkmede aan het hoofd dier zaak staan, welke aanspraak?........

Men bewerkt thans zooveel groots en goeds door naamlooze Maatschappijen of vennootschappen, zoude het niet doelmatig zijn, dat door de Provinciale Staten de aanmoediging wierd gegeven tot het stichten van zoodanig eene Maatschappij met een aanzienlijk kapitaal, tot het ontginnen van woeste gronden in deze Provincie, op eene groote schaal, en op onderscheidene punten.

Geenzins moet hierbij het hoofddoel zijn het ontginnen en tot bosschen aanleggen van woeste heiden, maar het dadelijk tot bouw- en weilanden aanleggen van die meer geschikte streken, welke met minder opofferingen en spoediger tot goede bouw- en weilanden te vormen zouden zijn; hoevele zeer goede Gemeente-gronden zijn er niet, welke voor geene uitgestrekte Cultuur vatbaar zijn, en thans tot niets anders dienen dan tot het weiden van eenig leeg vee, en het steken van plaggen tot Brandstof voor de naaste geërfden; wij willen hier slechts eenige ons bekende punten aanwijzen, als: bijv. de in de nabijheid van de Rivier den Dommel gelegen uitgestrekte *bodem van Ell*, tusschen vier aanzienlijke Gemeenten, *Boxtel, St. Michiels-Gestel, Schijndel* en *St. Oedenrode* gelegen, en sedert jaren een altijddurende twistappel, de Gemeente-gronden onder *St. Michiels-Gestel*, de Gemeente en *Broeklanden* onder *Liempde, Best*, en zoo vele anderen, welke ons minder of geheel niet bekend zijn.

Bezwaren en tegenwerkingen uit kleingeestige inzigten geboren, zoude ook deze onderneming ontmoeten, maar dezelve zijn, onder medewerking van de Staten der Provincie en van het bestuur des Lands, ligtelijk te overwinnen, en langs dien weg ware het middel gevonden, om niet alleen voor het tegenwoordige oogenblik, maar ook voor het vervolg, aan duizende handen werk en brood te verschaffen.

Zoude er niet eveneens onder medewerking der Provinciale Staten eene tweede Naamlooze Maatschappij te stichten zijn, welker doel was, eene regelmatige verveening der Peellanden aan deze Provincie behoorende? Reeds tijdens de Regering van den Franschen Koning Lodewijk wierd het Bestuur des Lands opmerkzaam gemaakt, op de verwoesting van de brandstof, veroorzaakt door de thans nog plaats hebbende inreguliere en partiele verveeningen, en was men bedacht om aan dezelve een einde te maken, zelfs was een deskundig beambte reeds derwaarts gezonden, had de noodige opnemingen en plaatselijk onderzoek bewerkstelligd, en dezelve zoude waarschijnlijk gevolg hebben gehad, ware het niet dat de fransche overheersching aan het Bestuur van Lodewijk een einde had gemaakt.

Toenmaals bestond nog de Zuid-Willemsvaart, niet welke thans de Peellanden doorsnijd en een gemakkelijk middel van vervoer van verkregen Brandstof aan de hand geeft.

Ook deze onderneming zoude bezwaren opleveren, zoude, zoo als het altijd gaat, particuliere belangen, dikwerf, ten onregte, verkregen regten genoemd, botsen, maar dezelve zijn niet onoverwinnelijk, en wanneer men nagaat hoevele handen hier weder werk en brood zouden vinden, hoezeer dezelve de welvaart der Provincie zoude bevorderen, dan is dit plan wel de overweging der Provinciale Staten en een grondig onderzoek waardig.

Van alle middelen van Volksbestaan is steeds vooral voor de Provincie *Noord-Braband* ontegenzeggelijk de Landbouw de beste en zekerste; koophandel en fabrieken mogen, ten gevolge van veranderde omstandigheden kwijnen, den grond voedt steeds hem, die hem bebouwt. Oorlog moge de landstreek drukken, waar dezelve woedt, hagelslag moge een gedeelte van den oogst verwoesten, dezelve moge gedeeltelijk mislukken, maar de Landbouwer zal toch immer voedsel, deksel en brandstof bij zijnen arbeid vinden, soms ruim, soms karig, maar honger en gebrek lijden behoort, vooral sedert de invoering van den aardappelbouw, bijna onder de onmogelijkheden, en is maar al te vaak het deel der werklieden, wier bestaan en inkomsten van koophandel, zeevaart of fabrieken afhangen.

Het is waar, de hier voorgestelde ondernemingen ter verbetering van den toestand der bevolking van *Noord-Braband* bieden aan hen, welke dezelve met hunne kapitalen ondersteunen, geene spoedige en vooral geene zoo groote voordeelen aan, als Handel of Fabriekwezen, doch wanneer men in aanmerking neemt, dat deze voordeelen eenmaal zeker zijn, dat waar, zooals bij eene naamlooze Vennootschap velen bijdragen, de offeringen als 't ware gering zijn, en dat men hierdoor de welvaart der bevolking eener Provincie bevordert, dan zal men dezelve wel de overweging van de Staten der Provinciale Staten, in hare algemeene Vergadering waardig keuren.

En dan zal men het niet als vermetel beschouwen dat wij het wagen, langs dezen weg, deze denkbeelden onder het oog van de Vertegenwoordigers van *Noord-Braband* te brengen.

C. en L.

's Hertogenbosch, 2. Julij 1842.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van II. Zaturdag waren de fondsen genoteerd: Ned. 2½ pCt. 52, 52¼; dito 5 pCt. 100¾, ¼; Amort.-Syndik. 4½ pCt. 93½, ¾; dito 3½ pCt. 76¼, ¾; Handelm. 150¾, 151¼; O. I. 5 pCt. 99, 99¼; Spanje 5 pCt. 19, 19½; Coupons 26¾; Rusland 106¼, ½; dito 1831—33 98¼, 98¾; dito 4 pCt. bij Hope 89¾, 90¼; Oost. Met. 5 pCt. 107, 107½.

AANBESTEDING.

De COMMISSIE van ADMINISTRATIE der BANK van LEENING te *BREDA*, zal, als daartoe geautoriseerd, op Woensdag den 20. Julij 1842, des middags ten *twaalf ure*, in het Lokaal voor de Commissie aldaar, aan den minstdoende, volgens in te leveren *gezegeld* Biljet van Inschrijving, in het openbaar Aanbesteden:

Het doen van eenige TIMMER-, METSEL- en VERFWERKEN enz., aan het GEBOUW van gemelde BANK.

De Konditien van Aanbesteding, liggen dagelijks, uitgenomen op Zon- en Feestdagen, op de gewone uren, ter lezing, op Stads-Secretarij; en nader onderrigt is te bekomen bij den Stads-Architect A. J. F. CUYPERS, door wien op Dingsdag den 19. Julij 1842, de noodige aanwijzing in loco zal plaats hebben.

Breda, den 27. Junij 1842.

Namens de Commissie voornoemd,
H. W. SCHAUIKES.

DOMEIN-GOEDEREN

VAN

Z. K. H. Prins FREDERIK der *NEDERLANDEN.*

Rentambten Niervaart en Zwaluwen.

De RENTMEESTER der Domein-Goederen van Z. K. H. Prins FREDERIK der *Nederlanden*, te *Klundert*, zal, als daartoe behoorlijk geautoriseerd, in het openbaar aan den meestbiedende, op de na te noemene dagen, des voormiddags ten 10 ure, Verpachten:

Op den 20. Julij 1842, in de Kerk op de *Hooge Zwaluwe*, ten overstaan van den Notaris A. VAN DER POEST CLEMENT:

De KOORN- en ZOMERZAAD-TIENDEN, van de geheele Jurisdictie van de beide *Zwaluwen*, alsmede het RIETGEWAS en het NAGRAS in de Polders *het Kwistgeld* en *Ossekop.*

En op den 23. Julij 1842, ten Gemeentenshuize binnen de *Klundert*, ten overstaan van den Notaris C. W. MARIS;

De KOORN- en ZOMERZAAD-TIENDEN, van alle de landen, gelegen onder de *Klundert.*

Alles voor den Oogst van 1842.

De Konditien van Verpachting zijn ten Kantore van den Rentmeester voormeld, alsmede ten Kantore van de bovengenoemde Notarissen, te lezen, dagelijksch (except des Zondags), des voormiddags.

Klundert, den 20. Junij 1842.

De Rentmeester voornoemd,
L. H. RIJSTERBORGH.

Te Breda, bij Broese & Comp., Boekdrukkers en Boekverkoopers.